## 1.4. ТОЧКА ЗОРУ ФАХІВЦЯ

# СПІРНІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО І НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ СУДОВОЇ ПСИХОЛОГО-ПСИХІАТРИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ[1]

*Ілейко В. Р., Каніщев А. В.*

**Реферат.** Комплексна судова психолого-психіатрична експертиза (КСППЕ) має порівняно коротку, близько сорока років, історію, проте дедалі ширше застосовується в кримінальному, а останнім часом і в цивільному процесі. Ілейко В. Р. і Каніщев А. В. аналізують, як її регулюють законодавчі та нормативно-методичні акти України. Емпіричним підґрунтям слугує вивчення 40 випадків КСППЕ, призначених після однорідної судово-психіатричної експертизи, яка загалом відповіла на поставлені питання: судово-слідчі органи сприймали комплексну експертизу як значущіше дослідження, що апріорі має перевагу, здебільшого не обґрунтовували її призначення й не ставили під сумнів висновки первинної експертизи. Автори розглядають ст. 75 і 433 КПК України 1960 р., п. 12 постанови Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 № 8, п. 27 постанови від 07.02.2003 № 2, п. 7 постанови від 16.04.2004 № 5 і п. 18 постанови від 15.05.2006 № 2, ст. 149 ЦПК України, Закон України «Про судову експертизу», Порядок проведення судово-психіатричної експертизи (наказ МОЗ України від 08.10.2001 № 397) та Інструкцію про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень (наказ Мін'юсту України від 08.10.1998 № 53/5). На їхню думку, постанови Пленуму лише декларують існування КСППЕ і спрямовують її на експертизу емоційних станів та експертизу неповнолітніх, зокрема на питання, які можна віднести до психологічного критерію обмеженої осудності. Окрему статтю про комплексну експертизу містить тільки ЦПК, а Закон і Порядок МОЗ не встановлюють жодних її особливостей. Комплексна експертиза постає різновидом комісійної, без визначення видів і методичних засад, тож до КСППЕ мають застосовуватися загальні вимоги до комплексних експертиз. Автори наголошують, що обов'язкові вимоги до висновку (експерт дає його від власного імені, несе особисту відповідальність і не виходить за межі своєї компетенції) суперечать формулюванню єдиного висновку експертами різних галузей та його спільному підписанню. Аналіз понять «спільний розгляд», «інтегративна оцінка», «загальна (єдина) відповідь» і «спільна (сукупна) компетенція» вони залишають для наступних публікацій. Праця корисна судовим психологам, психіатрам і юристам, які призначають КСППЕ або оцінюють її висновки.

**Ключові слова:** комплексна судова психолого-психіатрична експертиза, комісійна експертиза, правове регулювання судової експертизи, постанови Пленуму Верховного Суду України, висновок експерта, компетенція експерта, експертиза неповнолітніх, обмежена осудність, Цивільний процесуальний кодекс України.

## *Controversial Issues of Legislative and Regulatory Framework of Complex Forensic Psychological and Psychiatric Examination in Ukraine*

*Ileiko V. R., Kanishchev A. V.*

**Abstract.** Complex forensic psychological and psychiatric examination (CFPPE) has a relatively short history of about forty years, yet it is increasingly used in Ukrainian criminal and, more recently,

civil proceedings. Ileiko V. R. and Kanishchev A. V. analyse how this examination is regulated at the legislative and regulatory-methodological levels. Their study of 40 CFPPE cases ordered after a single-discipline forensic psychiatric examination that had already answered the questions showed that investigators and courts regarded the complex examination as a more authoritative study and, in most cases, neither justified its appointment nor challenged the initial opinion. The authors review Articles 75 and 433 of the 1960 Criminal Procedure Code, resolutions of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine No. 8 of 30 May 1997, No. 2 of 7 February 2003, No. 5 of 16 April 2004 and No. 2 of 15 May 2006, Article 149 of the Civil Procedure Code, the Law of Ukraine On Forensic Examination, the forensic psychiatric examination procedure approved by Order of the Ministry of Health No. 397 of 8 October 2001 and the Instruction approved by Order of the Ministry of Justice No. 53/5 of 8 October 1998. They conclude that the Plenum resolutions merely declare the existence of CFPPE and direct it towards emotional states and juvenile cases, including issues of the psychological criterion of diminished responsibility. Only the Civil Procedure Code contains a separate article on complex examination; otherwise it is treated as a variety of commission examination without defined types or methodological principles. The authors argue that the mandatory rules that each expert gives an opinion in his or her own name, bears personal responsibility and stays within his or her competence contradict the practice of a single joint conclusion signed by experts from different fields.

**Keywords:** complex forensic psychological and psychiatric examination, commission examination, legal regulation of forensic examination, Supreme Court of Ukraine, expert opinion, expert competence, juvenile defendants, diminished responsibility, Civil Procedure Code of Ukraine.

***Першоджерело:*** *Илейко В. Г., Канищев А. В. Спорные вопросы законодательного и нормативного регулирования комплексной судебной психолого-психиатрической экспертизы в Украине. Архив психиатрии. 2011. Т. 17, № 3. С. 58–60.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 25.07.2013.*

## References

**1.** Ileiko V. R., Kanishchev A. V. Spirni pytannia zakonodavchoho i normatyvnoho rehuliuvannia kompleksnoi sudovoi psykholoho-psykhiatrychnoi ekspertyzy v Ukraini [Controversial Issues of Legislative and Regulatory Framework of Complex Forensic Psychological and Psychiatric Examination in Ukraine] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. Vol. 3, No. 1 (13). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/163-spornye-voprosy-zakonodatelnogo-i-normativnogo-regulirovaniya-kompleksnoj-sudebnoj-psikhologo-psikhiatricheskoj-ekspertizy-v-ukraine (onovlena versiia vid 28.07.2013). [in Ukrainian].

**2.** Ileyko V. G., Kanishchev A. V. Spornye voprosy zakonodatelnogo i normativnogo regulirovaniya kompleksnoy sudebnoy psikhologo-psikhiatricheskoy ekspertizy v Ukraine. Arkhiv psikhiatrii. 2011. T. 17, № 3. S. 58–60. URL: http://www.psychiatry.ua (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].